

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franco.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje

Za neorganizirane 25 — D. za naročnike v inozemstvu 35 — D. letno. Posamezna številka po 1 — D.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 p za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 D

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolne petit-vrate če so tiska enkrat . 75 para za nadaljnja izvršenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama nije so proste poštnine

Boj za stalnost našega nameščenja.

Učiteljsko društvo za Meziško dolino je zborovalo 18. decembra na Prevaljah v znamenju protesta proti premestitvi tov. Moderndorferja. Zborovanje se je razvilo v lepo, dostojno manifestacijo za naše državljanske pravice in za stalnost našega nameščenja. Odločne, ostre besede so bile izpregovorjene, a stvarne in brez osebne osti. Ni brez namena, ako omenjamo, da so v našem društvu združeni v lepi harmoniji tovariši in tovarišice različnega naziranja. Četudi odločno prevladuje prepričanje, da je kulturno-vzgojno delovanje važnejše in našemu poklicu prikladnejše kot strankarsko, vendar nam naša toleranca ne dopušča, da bi komu kratili svobodo političnega udejstvovanja.

Tovariš predsednik je poročal o zadevi Moderndorferja in pojasnjeval stališče stanovske organizacije, ki smatra za delo kot skupno zadevo vsega učiteljstva. Upanje je, da se vendar doseže redna disciplinarna preiskava. Kar razburja vse učiteljstvo, je način Moderndorferjevega premeščenja, poseganje politične oblasti v kompetenco šolske oblasti, težko discipliniranje brez disciplinarne preiskave. Nas, člani društva vznemirja zlasti dejstvo, da se delavnemu tovarišu, čegar zasluge za utrjenje narodne in državne zavesti na meji ne more nihče tajiti, pritisne na tak način pečat prevratnega elementa.

Mi, ki smo kot koroški učitelji toliko pretrpeli pod nemškimi režimom in leta preživeli v prognanstvu, v zakotnih nemških krajih, vidimo v naši državi zaščitnico svobode in pravice in si brez protesta te vere ne damo vzeti. Ne branimo, kar se brani ne da; nam stanovska organizacija ni za to tu, da bi ščitila prestopke posameznikov, prepuščamo vsakemu, da nosi posledice svojih dejanj, ki niso v skladu s poklicem. Uvidevamo, da ni reda v državi brez priznanja avtoritete, a najvišja avtoriteta nam je zakon, ki ga mora spoštovati vsakdo in pred katerim ne priznavamo državljanov druge vrste.

Tudi mi jih vidimo na delu tajne, razdirajoče sile, a osupli stojimo pred držav-

no modrostjo, ki jih išče v naših vrstah. Če je to napreden režim, se zanj zahvaljujemo, mi rabimo samo objektivnega!

Ko je naznanil predsednik sklep odbora, da daje ta svoje mandate društvu na razpolago, ker se mu dosedaj ni presrečil doseči v Moderndorferjevi zadevi kak uspeh, se je odboru soglasno izrekla zaupnica, ker smo se vsi prepričali, da je storil, kar je bilo v njegovih močeh. Naprosili smo ga, da še vnaprej zastopa z dosedanjo vneto naše stanovske koristi.

V zadevi Moderndorferjevi so se še ozlašali razni govorniki in končno utemeljitev resolucije, ki jo je odbor sklenil predložiti plenumu. V daljših izvajanjih je prepričevalno dokazoval, zakaj se moramo učitelji boriti za stalnost nameščenja in zakaj bi bilo popuščanje od te pravice zločin na našem poklicu. Zahteva po učiteljevi stalnosti izhaja nujno iz značaja našega poklicnega dela, ki mora koreniniti v ljudstvu, ki more le, ako učitelj smotreno snuje vedno nove vezi med šolo in domom in ima zavest, da ne bo na kulturni njeni samo oral in sejal, ampak da bo deležen tudi sadov svojega truda. V tem je bistvena razlika med nami in drugimi uradniškimi poklici. Če uprava ne kaže potrebnega razumevanja za naša stremjenja, moramo to v interesu dobre stvari obžalovati.

Resolucije

sprejete na zbor. učit. društva za Meziško dolino dne 18. dec. 1921.

Nenadna, od prezidija pokrajinske vlade odredjena premestitev tov. Moderndorferja, ki nosi znake težkega discipliniranja, nas je globoko zadela v našem pravem čutu in osupli in do duše vznemirjeni stojimo pred dejstvom, da se oblasti ni zdelo vredno, svoj ukrep utemeljiti s sklicevanjem na zakon ali kako zakonito odredbo, da se ji ni zdelo potrebno, dati disciplinancu priliko za zagovor.

Mi, ki smo poznali dosedaj samo dva načina uradno odredjene premestitve, t. j. iz tehničnih službenih razlogov ali rednim disciplinarnim putem, ne vidimo nobene pravne podlage za to premestitev.

Stoječ na stališču zakona in poslušajoč se svojih državljanških pravic zato slovesno ugovarjamo proti temu načinu

premeščenja, ki ogroža naše najvitalnejše pravice.

Tovarišu Moderndorferju, kojega narodna delavnost in požrtvovalnost je tako znana, da ne rabi v tem pogledu našega pričanja, izražamo svoje simpatije in izjavljamo, da smo brez ozira na stališče posameznika napram njegovemu javnemu nastopu in delovanju vsi prepričani, da je ravnal vedno hona fides kot iskren patriot.

Izjavljamo nadalje, da kljub zavesti, da ne smemo ob dani priliki računati na upoštevanje narodnih zaslug in da se v tem oziru ne moremo ubraniti občutka dvojne mere in kljub zavesti, da ne najdemo pri oblastih onega dobrohotnega razumevanja naših stremljenj, ki bi ga zlasti tu na meji želeli, ne omahnemo v svojem narodnem idealizmu in ne kretno od pravega pota, marveč hočemo še

zavestneje in z večjo vneto izvrševati svojo nalogo, t. j. utrjevati in vzgajati narodno in državno zavest na meji, da pa odklanjamo odgovornost, ako postanejo naše sile šibkeje, ker se redčijo vrste naših najboljših narodnih delavcev.

Prepričani, da bo vnet sejalac na kulturnem polju le tisti, ki bo imel zavest, da dočaka tudi žetev, izjavljamo končno, da smatramo stalnost učiteljevega nameščenja kot iz značaja našega poklica izhajajočo nužnost in kot bistven predpogoj za uspešno izvrševanje naše vzgojne misije ter izražamo trdno uverenje, da bo poverjeništvo UJU v Ljubljani od svoje strani vse storilo, da se ustvari čim trdnjša zakonita jamstva proti kršitvi težko priborjene in dragocene nam pravice stalnosti našega nameščenja in da se izvede z novim šolskim zakonom popolna ločitev šolske uprave od politične.

Petdesetgodšnja „Hrv. pedagoško - književnoga zbora“.

Godine 1871. osnovao je zagrebački učitelj Ivan Filipović sa svojim drugovima Mijatom Stojanovićem, Skenderom Fapkovićem, Ljudevitom Mocem, Stjepanom Basaričkom i dr. Književno pedagoško društvo, kojemu je pripadalo u zadatak, da skrbi za stručnu i općenu obrazovanost učiteljstva osnovnih škola izdavanjem knjiga i listova. U novembru napomenute godine započelo je društvo svoj rad izdavanjem Velike Didaktike od Jana Amosa Komenskoga. Do danas izdalo je to društvo pučkih učitelja do 200 knjiga iz područja pedagoške literature i oko 150 knjiga za mladež. No rad „Hrv. pedagoško književnoga zbora“ nije se kretao jedino oko čisto stručnih pedagoških i školskih pitanja, već je taj rad značajan i za razvitak učiteljskoga organizovanog života u Hrvatskoj i Slavoniji. Svaka inicijativa za izgradnju drugih učiteljskih organizacija i institucija potekla je iz „Zbora“, pa se on punim pravom smatra maticom učiteljskoga javnog djelovanja.

Dne 29. prosinca 1921. održana je u dvorani Hrv. učiteljskog doma XLVI. glavna skupština Zbora, a nakon nje svečana sjednica, u kojoj je svečanom načinom proslavljena pedeseta godišnjica opstojanja toga društva. U glavnoj skupšti-

ni primljeni su na znanje izvještaji funkcionara o društvenem radu za minulu radnu godinu. Te je godine izdao Zbor četiri knjige i to Posebnu nauku o obuci od Stjepana Basarička, Besjede na Djedu od Davorina Trstenjaka, Majčine zapiske od Josipe Radošević i Nove ruske pripovetke za mladež od Ljud. Krajačića. Isto je izdavao tri lista, naučno pedagošku smotru „Napredak“, „Hrv. učiteljski dom, list za pitanja staleška“ i „Smilje“, ilustrirani list za mladež.

U godini 1920. imao je Zbor na skladištu 34.668 knjiga, a pod godinom je od toga rasprodano 16.964 knjige. Na skladištu je preostalo na koncu te godine 17.704 knjige u vrijednosti od 106.158 K 14 f. U toj je godini povećana imovina Zborova za 96.154 K 65 f. Primići iznosili su 262.388 K 04 f., a izdaci 243.483 K 14 f. Cjelokupna imovina iznosila je na svršetku godine 1920. 379.690 K 69 f. Na prijedlog upravnoga odbora odobrila je glavna skupština proračun za godinu 1922 s potrebom o iznosu od 323.877 K 34 f.

U toj skupštini izabrani su za počasne članove „Hrv. pedagoško-književnoga zbora“ dr. Vojislav Bakić, bivši ravnatelj učiteljske škole u Beogradu, Marija Jambriškova, umirovljena ravnateljica viših

LISTEK.

Žena, obitelj in narod.

(Aforizmi.)

Dajte mi dobrih mater in dal vam bom dober narod!

Rousseau.

Ko bi imeli vzgojene matere, rodile bi te že vzgojeno deco!

Goethe.

iz mojih zapiskov:

Kulture ne merimo po duševnem višku izrednih nadarjencev in po njih ustvarjajočih vrednotah, temveč po splošni naobrazbi in npravnstvenem značaju celokupnega naroda! —

Prvina in temelj narodu je obitelj. Ona obnavlja zarod in mu daje prvo telesno in moralno vzgojo. Duh, ki vlada v obitelji in se polagoma, neopaženo otroku vceplja v njegovo mlado mehko dušo, je usodepolna dota, ki jo vzamejo otroci v življenje seboj v svoje dobro ali zlo! —

Ni vsaka posebnost, ki jo odkrijemo na sebi ali na drugih, prirojena, temveč pogostoma sad dolgostrajne, vplivne vzgoje v zgodnji mladosti! —

Trebalo bi nam mnogo manj otroških zavetišč, hiralnic, pomožnih šol in prisilnih delavnic, ko bi imeli več dobrih mater! —

Kako odločilna je vzgoja po stariših in kako močan in trajen je njen vpliv, najbolje vidi učitelj v šoli. Tu leži pisano polje svežih zdravih cvetk in med njimi tanka vela stebelca z brezbarvnimi cvetovi. Žal, da je ovelih neobgljenih cvetk mnogo, a onih le skromno število.

Kako prijetno in plodonosno je učiteljevo delo z otroci, ki prihajajo iz hiš, kjer se večši in razumni starši resno in smotreno bavijo z deco v vzgojni smeri in skrbijo tudi za njen telesni blagor. Koliko truda, obzira in dostikrat brezuspešnega časa in dela pa potratijo učitelji na otrocih, ki prihajajo v šolo z brezsočnim zanemarjenim telesom in s pohabljeno dušo! —

Ko bi matere vedele, koliko tragiko gleda včasih učitelj v šoli in kolikokrat one podirajo to, kar učitelj s težavo zida! Ko bi se zavedale v polni meri odgovornosti materinstva, bi strnile amazojske vrste in soglasno zahtevale od države, da jih uči, česar ne znajo, da postanejo boljše matere in gospodinje. —

Vsi stanovi imajo svoje šole in učitelje, le bodoča žena in gospodinja mora sprejemati starokopitne tradicije ali pa iz neprijetnih izkušenj iskati novih dobrih potov. Zapisala sem te besede že enkrat, a to vprašanje se mi zdi vedno bolj pereče in kadarkoli se z njim bavim, mi vstaja pobožna želja: Da bi imela milijone! Tratila bi jih za vzgojo mater!

Razmere so danes takšne, da mora mnogo mater svoj čas in svoje moči brez oddiha posvečati zaslužku, s tem pa jim gineva zmisel in skrb za dom in vzgojo otrok. Ni dosti, da dá žena sebi in možu nekaj potomcev in državi nekaj podaničkov. Njen cilj bodi, da dá narodu telesno

zdravih in krepkih ljudi s tako vzgojo, da si zamorejo ustvariti življensko srečo!

— Ljudi je treba prepričati o potrebi vzgoje! —

Mati, ki ima samo za svojega otroka odprto srce, nima pa koščka kruha za tujega otroka in ne krpe, da bi si pokrtil in ogrel z njo telo, ni prava mati!

— Čini se mi velika pedagoška napaka, da tiščimo v ljudsko šolo obvezne predmete gospodinjstva in pri vsaki priliki spominjamo deklico — otroka na njen bodoči poklic. Učenje 12—14 let h čeje biti še otroci, zato skoraj zaman iščemo v tej dobi resnega zanimanja za izrecne materinske, ženske in gospodinjske dolžnosti. Njih želje glede bodočega poklica nastanejo impulzivno po trenutnem razpoloženju vsled zunanjih vplivov, pa se navadno hitro razprše ter napravijo prostor drugim. Zato je bolje, da usmerimo njih vzgojo in pouk tako, da vse njihove sposobnosti smotreno vzbujamo in jih vsestransko in v različnih oblikah vežbamo. Napravimo iz njih lju-

djevojačkih šola, Mihajlo Jovič, predsednik Udruga Jugoslavenskoga učitelstva, Jelije Kempf, školski nadzornik, Ljudevit Dvorniković, prof. učiteljske šole v Sarajevu, Mihajlo Stanojevič, urednik Učitelja u Beogradu, Milka Pogačić, ravnateljica više djevojačke škole, dr. Jure Turić, prof. više pedagoške škole u Zagrebu, Janko Lesković, školski nadzornik, dr. Tugomir Alaupović, povjerenik za prosvjeto i vjero u Zagrebu, Vladimir Nator, prof. učiteljske škole, dr. Paja Radosavljevič, prof. univerziteta u New-Yorku, dr. Stjepan Bosanac, zem. školski nadzornik za srednje škole u dr. Dane Trbojevič, ravnatelj II. ženske realne gimnazije u Zagrebu. Za prave članove Zbora izabrani su dosadašnji članovi dopisnici Danijel Bator, prof. učiteljske škole u Osijeku, Grga Brigljevič, prof. učiteljske škole u Petrinji, Risto Ognjanović, prof. učiteljske škole u Skoplju, Josipa Radošević, učiteljica u Zagrebu i Vjekoslav Dominiković, ravnatelj grad. škole u Zagrebu. Novi članovi dopisnici postali su Rudolfo Franjin Madjer, Milić Majstorović, Radoša Stefanović i Pavel Flerić.

U svečanoj sjednici, koja je održana nakon glavne skupštine, ocrtao je u vrlo lijepem govoru predsjednik dr. Sigismund Čajkovac pedesetogodišnji rad „Hrv. ped. knjiz. zbora“. Naročito je istaknuo one ideje, koje su kroz pedeset godina vodile rad toga društva i istakao ljude, koji su te zamisli provodili u život. Društveni tajnik osvrnuo se na književni rad zborov, pa je karakterizirao pojedine faze u njegovu pedesetogodišnjem razviku. Na završetku skupštine pozdravio je Zborom nastojanja dr. Tugomir Alaupović, povjerenik za prosvjeto i vjero.

Zakon o draginjskih dokladah in učiteljstvo ob severni državni meji.

Ljubljanski dopisni urad je poročal, da je bil sprejet zakon o draginjskih dokladah državnim uradnikom.

Učiteljstvo dravske in mežiške doline pa mora odločno protestirati radi atentata, ki se je izvršil nad omenjenim učiteljstvom iz teh okrajev potom členu I. te odredbe, s katerim se je uvrstilo vse učiteljstvo kakor tudi ostalo uradništvo iz mežiške in dravske doline v V. draginjski razred, tako da bo prejemale to uradništvo najmanjše draginjske doklade.

Vedno in vedno so apelirali na našo zavednost in požrtvovalnost — tako javnost, oblast in tudi sam povjerenik za uk in bogočastje — učiteljstvo ob meji delaj v šoli, delaj izven šole, organiziraj, delaj na prosvetnem polju — to je tvoja dolžnost do naroda, do države, do naraščaja in do samega sebe.

Res potrebno je bilo tu in tam med uradništvom še navduševalnih besed — v mežiško dolino k sreči ni prišel nihče — ker je pač vse vedelo, da v mežiški dolini kakor tudi v dravski, je elit trupa, so izvežbani narodni in prosvetni propagatorji, ki so že tako daleč, da je treba precej časa, da je mogoče pregledati in oceniti njih delo na vsakem polju izven šole.

Nje morem se pa ubraniti utisa, posebno ker je „Slov. Narod“ kot debelo tiskano poročal, da je poslanec Reisner oskrbel, da je bilo uradništvo nekaterih mest in trgov v Sloveniji uvrščeno v tretji in četrti draginjski razred — da se je s tem hotelo pridobiti naklonjenost uradništva omenjenih mest in trgov. Gotovo se je izvršila ta razdelitev v višje razrede šole po pritiskanju kljuk, v drugem kraju pa z ugotovitvijo, da dajo ome-

di, ki se ukvarjajo z življenjem in z dejstvi, katera jih obdajajo, ter si znajo v različnih položajih življenja pomagati. O načinu tega vzgojnopoučnega dela je skoraj odveč govoriti, ker je v prvi vrsti odvisen od učiteljeve osebnosti in njegove dobre volje.

Pomotoma mislimo, da je samo vzgojiteljem po šolah in zavodih treba znati dušeslovja in vzgoje, a naše matere kot najvažnejše vzgojevateljice naroda se komaj zavedajo svoje in duše otrokove. Zato bodita dušeslovje in pouk v vzgoji prvih in najvažnejša predmeta na vzgojnjskih in materinskih šolah.

Vsem onim, ki nimajo vpogleda v učne načrte gospodinjskih in kmetijsko-gospodinjskih tečajev in šol, zapišem tukaj predmete, ki se danes že povečini goje, da vidijo potrebo in dobroto takega pouka.

Gospodinjsko: gospodinjsko računstvo in knjigovodstvo, kuhanje, kemija in redilnost živil, o hranitbi (zdravili in bolnih dojenčkov).

njena mesta največ uradniških glasov ob priliki volitev. Jasno je pa, da tisti, ki so predlagali to razvrstitev v draginjske razrede in se pri tem niso ozirali na mežiško in dravsko dolino — ne poznajo delo in težkaja položaja učiteljstva in uradništva v severnih obmejnih krajih naše države.

V enem, kakor v drugem slučaju, je to javen državni, narodni in socialni škandal, da se je moglo prezreti našo severno mejo. Prepričan sem, da bo imelo te posledice. Konstatiram samo, da je vsak učitelj v mežiški dolini dobesedno narodni mučenik še iz časov bivše Avstrije. Vse učiteljstvo mežiške doline se je ubijalo v narodno-propagandnem delu na Koroškem, za časa plebiscita. Delo, ki ga vrši danes uradništvo v mežiški dolini, v šoli in izven šole je v narodnem pomenu najvažnejša pridobitev, vzdržuje naval germanizacije, ki bi lahko preplavil del Slovenije. Vsak delavec, na kateremsi bodi polju, pa bo vedel, koliko gmotnih žrtev se more doprinesti predno se izvrši kakaj ideja.

Samiti moramo, da dotični faktorji, ki so predlagali in uredili to uredbo, ne poznajo mežiške in dravske doline in njenih nujnih potreb, ali jim je pa dotično uradništvo antipatično, ker mogoče ni v njihovi stranki.

Druga naše državne meje, tako kraje ob Primorju kakor tudi v Prekmurju, so uvrstili v dva draginjska razreda višje, kakor pa pokrajine ob severni meji. Kakšni razlogi so vedli odgovorne faktorje do tega, da so to storili in pri tem izpustili najvažnejšo severno mejo — to je nam popolnoma nejasno.

Ako bi se tudi gledalo samo na življenjske potrebščine pri razdelitvi krajev v draginjske razrede, bi morala mežiška in dravska dolina priti v razred v katerem je Ljubljana. Mežiška in dravska dolina je izrazito industrijski kraj, je povrh še od centrov najbolj oddaljen in je raditega draginja za 5 do 10% višja, kakor je pa v Mariboru ali pa v Ljubljani. Živež, ki se v jako majhni meri producira, po navadi ni dostopen uradniku v teh krajih, ker ga porabi producent sam in ga mora povečini producent sam kupovati. Drugi del potrebščin pa se za višjo ceno iztihotapi preko granice.

Jasno je, da bo dala ta razdelitev v draginjske razrede povod, da bodo najboljši uradniki, navdušeni požrtvovalni delavci izven šole, silili in dosegli, da bodo nastanjeni v mestih in trgih, kjer bodo dobili za manjši trud večjo nagrado. Umevno je, da uradnik v mestu ni vprežen v delo izven urada v korist državi, ker so ti kraji naseljeni od izobražencev. Uradnik v mestu, kot posameznik, sploh niti ne pride v poštev pri zunanem delu izven urada, pač pa učitelj na deželi, ki more biti organizator in duševni vodja. Uradnik v mestu ima pa tudi priliko si pridobiti postranskih zaslužkov, medtem ko naj uradnik na deželi doprinaša samo žrtve. Ako pusti uradnik na deželi svojo deco šolati, ga stane to ogromne vsote, uradnika v mestu pa razmeroma jako malo.

Moja želja je, da bi se učiteljstvo, kakor vse ostalo uradništvo združilo in zahtevalo od svojih organizacij, da se jim popravi storjeno krivico in da zadoščenje za zapostavljenje in nepriznanje njihovega dela izven urada. Omenjeno željo pa ne izrekam raditega, da bi bil sam deležen tistih dinarčkov, za katere sem trenutno prikrajšan, ker je skoro sigurno, da bom odstopil iz vrst državnega uradništva, temveč gre se za princip, da zahte-

Sivanje: izdelovanje enostavne perila in obleke. Krpanje.

Pranje: snaženje in čuvanje obleke in perila.

Gojitev stanovanj.
Nauk o ekonomični izrabi časa, materiala in prostora.

Zdravstvo: gojenje zdravja, strežba bolnikom, prva pomoč v neugodah. Gojenje dojenčkov.

Gojenje domače umetnosti (ročna dela, petje).

Obdelovanje vrta in gojenje cvetic.

Živinoreja.

Vzgoja značajev se pri vsem tem rada prezre, ali pa se prepušča prilicnosti, a že stari Sokrat je uvidel, da se čednost zamore učiti. Zato bi bilo v svrh obče prosvete želeli, da se dekletom sistematično na filozofsko-etični podlagi podajajo norme in inicijativa k samovzgoji in samokritiki kot nekak kažipot za življenje in zakon!

Regina Gobec.

vamo mi „Hlapci Jerneji“ plačo za svoje delo v isti meri, ki nam gre. Sinekure naj obstojajo in naj se delajo, nikakor pa ne smejo biti sankcionirane potom zakona ali odredbe.

Učiteljstvo in Ferijalni Savez.

Tri leta že obstoji udruženje vseh srednješkolskih in visokoškolskih dijakov ter profesorjev, ki si je stavilo nalogo, organizirati v velikih počitnicah potovanja po vseh pokrajinah naše širne domovine in s tem omogočiti svojim članom in članicam spoznavati krasoto naše domovine, naš jugoslovanski narod in prilike v raznih pokrajinah. To je „Ferijalni Savez“.

Ferijalni Savez je kulturna nadstrančarska ustanova, katera temelji na principu narodnega jedinstva. Sedež centrale je v Beogradu, podružnice pa ima na vseh univerzah in srednješkolskih zavodih naše kraljevine. Ferijalni Savez priobavlja svojim članom olajšave in popuste na vseh državnih železnicah (75% popust), parobrodih, pri planinskih kočah, pri razgledovanju tvornic, rudnikov itd.

Po vseh mestih, kjer obstojajo podružnice se ustanavljajo svratišča (t. j. nekaki hoteli Ferijalnega Saveza), kjer dobe člani brezplačna prenočišča, eventualno tudi hrano, člani dotičnega mesta so pa na razpolago došlim potnikom F. S. kot vodniki. Poleg tega nudi Ferijalni Savez svojim članom še mnogo drugih ugodnosti.

Ferijalni Savez uživa vsestransko podporo pri meščanstvu, kakor tudi pri državnih in vojnih oblastih. Kongres delegatov vseh podružnic, ki se je sestel in zboroval v Sarajevu v dneh 3., 4. in 5. avgusta 1921. je pokazal lepo razumevanje in enodušnost, in se odločil, da Savez še bolj razširi delokrog svojega delovanja in da še bolj okrepi organizacijo. Na omenjenem kongresu se je zatorej sklenilo tudi učiteljstvo pritegniti k Ferijalnemu Savezu in mu omogočiti potovanja in naučne ekskurzije širom naše ujednjene domovine ter tako omogočiti vzgojiteljem naše mladine vpjati v sebe vse vtise od Triglava do Ohrida, od sinjih valov jugoslovanskega morja do modrih valov široke Donave. Vsi ti vtisi, doživljaji in spoznanja, ki jih bodo utrdili v ljubezni do naše velike in svobodne zemlje, pa naj jim potem služijo praktično pri pouku zemljepisja, domoznanstva itd.

Kongres je izdelal posebna pravila, ki omogočajo učiteljstvu ustanavljanje lastnih organizacij Ferijalnega Saveza. Ustanovite zatorej povsod „Mesna udruženja Ferijalnega Saveza“, ki nudijo učiteljstvu vse društvene ugodnosti. Pripravljajni odbori naj se obračajo glede pojasnil direktno na: Glavno poverništvo „Ferijalnega Saveza“ u Beogradu II., Beogradska gimnazija — Poenkarcva ulica.

Iz Jugoslavije.

UČITELJSTVU, KI BO DELALO NA IZPREMEMBI RADOJEVIČEVEGA NAČRTA ŠOLSKEGA ZAKONA.

Naše delo pri izdelavi šolskega zakona mora biti sistematično. Nič z manjšo vnemo se nimamo lotiti točk, ki se tičejo šolstva, kakor onih, ki se tičejo naših stanovskih zadev. Vedeti moramo pri izdelavi, da izdelujemo zakon za desetletja in ne za dobo par let.

Ne zadošča pa, da imamo pred seboj le Radojevičev načrt, ker v njem morda česa manjka, kar imajo drugi načrti. Zato je neobhodno potrebno, da pregledamo točko za točko v drugih načrtih in vnesemo dobre določbe iz njih v Radojevičev načrt, če jih ta že ne vsebuje. V poštev pride v tem oziru posebno načrt, ki ga je izdelala „Zaveza jgsi. učit. v Ljubljani“ in je bil objavljen v 23. števu Uč. Tov. z dne 10. jun. 1920, in načrt, ki so ga izdelali zastopniki UJU in je bil objavljen v 60 do 71 števu „Narodne Prosvete“. Poleg tega je potreba pa preiti tudi točko za točko našega starega šolskega zakona in vnesti dobre določbe, ki jih vsebuje stara zakonodaja, tudi v nov načrt. Potrebno bi bilo, da se oglasijo tudi poznavalci školskih zakonov drugih narodov in držav ter primerjajo šolske zakone drugih držav z našim načrtom šol. zakona ter predlagajo morebitne dobre določbe, da jih vnesemo v naš zakon. Prezreti ne smemo dr. Lončarjeve in Gangl-Fleretove brošure o reformi šolstva, kjer je označeno naše stališče in stališče moderne šolske reforme sploh; pregledati je te brošure stran za stranjo in primerjati novi načrt, če odgovarja tamošnjim načelom.

Načelna obravnava je potrebna še pred podrobno. Pri vsem našem delu pa

ne smemo pozabiti, da vsaka določba tujih zakonov tudi ni primerna za naše razmere in potrebe. Zato se nam zdi pogrešno, če ne bo ministrstvo prosvete zadostno zaslúšalo za mnenje tudi prosvetnih referentov posameznih pokrajin, ki bi s pomočjo anket školskih strokovnjakov ugotovili, koliko odgovarja načrt šol. zakona tudi krajevnim prilikam in potrebam posameznih pokrajin, ter kaj bi bilo še potrebno vstaviti, da bomo z ozirom na krajevne potrebe lažje dosegli naš skupni prosvetni smoter v bodočnosti, potom šolskega zakona. Le taka izdelava šolskega zakona bi bila temeljita in zmorna ustvariti nam za nekaj desetletij dober zakon!

Referente okrajnih učiteljskih društev opozarjamo, da se pri delu na šolskem zakonu ozirajo na gorenja navodila; okrajna učiteljska društva naj poščejo tudi poznavalce tujih školskih zakonov in jih naj naprosijo, da pregledajo novi načrt z ozirom na nje. Delo naj se pospeši in naj se čimprej pošljejo izpreminjalni in dopolnilni referati v Ljubljano, ker ima poseben odbor centrale še mnogo dela potem z enotno redakcijo načrta, s prestavo in propagando, da prodremo z našimi načeli tudi izven Slovenije in da se zainteresira tudi parlamentarne kroge za moderno smer šolske zakonodaje. Žrtvuemo delo in čas sedaj v prvi vrsti temu vprašanju — rok je kratek!

Poverništvo UJU v Ljubljani.

— **Upokojitev tov. Mih. M. Stanojeviča.** V drugi števu Narodne Prosvete čitamo vest, ki nas je prav nemilo dirnila, da je namreč naš tov. Mih. M. Stanojevič upokojen. Tovariš Stanojevič je referent v ministrstvu prosvete v Beogradu. Njegova upokojitev se nanaša na redukcijo uradništva. Žal nam je in obžalujemo, da je ministrstvo upokojilo ravno tov. Stanojeviča, ki vživa izredne simpatije učiteljstva vseh pokrajin naše države in ki ga visoko čislamo zaradi njegove izredne marljivosti, inteligence in velikih zaslug, ki jih ima za našo organizacijo, stan in šolo. Tov. Stanojevič je urednik našega pedagoško znanstvenega glasila UJU „Učitelja“; on je član Glavnega odbora UJU; posebno velike zasluge si je pa stekel pri delu na načrtu šolskega zakona, ki so ga izdelali zastopniki UJU v Beogradu na anketi. Kot moč povsem modernih nazorov je z veliko vnemo poročal o učiteljskem načrtu šol. zakona na I. drž. skupščini UJU v Zagrebu. Tov. Stanojeviča bomo pogrešali tembolj sedaj v ministrstvu prosvete, ko bo potrebna korektura in izprememba Radojevičevega načrta šol. zakona, ki bo potreben še temeljite remedure, predno se bo samo približal načrtu in nazorom šol. zak. UJU, ki jih je zastopal tov. Stanojevič v Zagrebu. V interesu UJU bi bilo, da bi tov. Stanojevič ostal v sedanjem trenutku na svojem mestu; pričakujemo pa od njega, da bo kljub temu kot član Glavnega odbora UJU uveljavil naša načela v načrtu zakona, ker uživa polno naše zaupanje.

— **Navodilo za dopisnike Učit. Tov.,** ki smo ga objavili glede poročanja o društvenih zborovanjih, izpopolnjujemo v toliko, da opozarjamo na današnje poročilo iz seje ožjega sosveta UJU, naj poročevalci o posameznih poglavjih tudi v svoja poročila napravijo primerne podnaslove, ki označujejo vsebino odstavka. To napravljaja društvena poročila preglednejša in zanimivejša.

— **Prekmurski miljč.** Prav po ključju mi je prišla v roke 10. „numera“ v Pešti izhajajoče „Domovine“ z dne 22. septembra l. l. Našel sem te-le cvetke v omenjenem listu: „ — — — Na naš stan (prekmurski) se ta molitev tudi gliha s tem razločkom, kaj mi ne od Taljanov, nego od Krajncov trpimo i želemo se osloboditi. Pri nas tudi s petami klačijo vse, ka je nam drago i sveto. Naš lepi jezik so do stiral s šol naši i prisiljavajo, nas svoj, pred nami nerazmeti jezik gučati. Vkras so nam zeli šole, pregnali čestnike (uradnike) naše i že se vtičejo v cerkevna dugovanja v vučenje s. vere naše navuk. Ta so zbrilali pravice — navade — spomenke naše — oskrunili nastave — kratijo nam naše narodno razveseljavanje, spevanje naše i prisiljavajo na nas priteziti svoj kranjski rešetarski obraz.“ — — — zakaj ne oslobodite vaši lastivnog brati gor! Zakaj ste nas tühine šli oslobajat? Hja, tam (Talianom nasproti) bi krv trbelo točiti, to je pa ne vaša jakost! Vi ste samo z lampami (gofo) junaški i z rečmi se nadivavate.“ — „Vaši bratje pod Taljanmi majo tudi slo-

* Vsak Slovenec, ki ni Prekmurec, je Prekmurcem „rešetar“.